

**Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα «Η συμβολή των επιχειρήσεων της κοινωνικής οικονομίας σε μια πιο συνεκτική και πιο δημοκρατική Ευρώπη»
(διερευνητική γνωμοδότηση κατόπιν αιτήματος της Ρουμανικής Προεδρίας του Συμβουλίου)**

(2019/C 240/05)

Εισηγητής: ο κ. **Alain COHEUR**

Αίτηση γνωμοδότησης	Επιστολή με ημερομηνία 20.9.2018
Νομική βάση	Άρθρο 304 της Συνθήκης για τη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης
Αρμόδιο τμήμα	Ενιαία αγορά, παραγωγή και κατανάλωση
Υιοθετήθηκε από το τμήμα	2.4.2019
Υιοθετήθηκε από την ολομέλεια	15.5.2019
Σύνοδος ολομέλειας αριθ.	543
Αποτέλεσμα της ψηφοφορίας (υπέρ/κατά/αποχές)	118/1/1

1. Συμπεράσματα και συστάσεις

1.1. Οι επιχειρήσεις της κοινωνικής οικονομίας συμβάλλουν με διάφορους τρόπους, χάρη στην πολυμορφία των τομέων δραστηριοτήτων τους, ώστε να γίνει η μετάβαση προς μια πιο συνεκτική κοινωνία που θα μεριμνά για το κοινό καλό. Η κοινωνική οικονομία αποτελεί βασικό μέσο οικονομικής και κοινωνικής ανάπτυξης στην Ευρώπη, με 2,8 εκατομμύρια επιχειρήσεις και 13,6 εκατομμύρια θέσεις εργασίας που αποτελούν μερίδιο 8 % του ακαθάριστου εγχώριου προϊόντος (ΑΕγχΠ) της Ευρωπαϊκής Ένωσης (ΕΕ). Οι επιχειρήσεις της κοινωνικής οικονομίας επιτελούν καθοριστικό ρόλο στη δημιουργία και τη διατήρηση ποιοτικών θέσεων εργασίας και στην επιτυχία του ευρωπαϊκού πυλώνα κοινωνικών δικαιωμάτων και του Προγράμματος βιώσιμης ανάπτυξης με ορίζοντα το 2030.

1.2. Η σημερινή κατάσταση της κοινωνικής οικονομίας στην Ευρώπη χαρακτηρίζεται από ανισότητες. Υπάρχουν κράτη μέλη στα οποία η ιστορική ισχύς και οι πρόσφατες εθνικές πολιτικές στηρίζουν την ανάπτυξη του τομέα, ενώ σε άλλα κράτη μέλη ο τομέας τροχοπεδείται. Το πλαίσιο αυτό, στο οποίο έρχεται να προστεθεί η ανεπάρκεια των χρηματοδοτικών πόρων, εμποδίζει την κοινωνική οικονομία να συμβάλει στην οικονομική ανάκαμψη και στην ανάκτηση του δυναμισμού των επιχειρήσεων, να αμβλύνει τις κοινωνικές εντάσεις που προκαλούνται από την αύξηση των ανισοτήτων και της φτώχειας, να μειώσει την ανεργία σε ορισμένες περιοχές και να καταπολεμήσει την υποβάθμιση των συνθηκών εργασίας, φαινόμενα που οδηγούν στην άνοδο του λαϊκισμού.

1.3. Η ΕΟΚΕ καλεί τα κράτη μέλη και την Ευρωπαϊκή Επιτροπή να αναγνωρίσουν τη συμβολή των επιχειρήσεων της κοινωνικής οικονομίας στην ανάπτυξη της ενεργού συμμετοχής των πολιτών στα κοινά, στο κοινό καλό, στην προώθηση του ευρωπαϊκού κοινωνικού μοντέλου και στην οικοδόμηση μιας ευρωπαϊκής ταυτότητας. Η αναγνώριση αυτή έχει νόημα μόνο με τη διάθεση επαρκών πόρων, αλλά και με την ενθάρρυνση της διάδοσης και προώθησης της χρήσης της καινοτομίας και της γνώσης.

1.4. Η ΕΟΚΕ επισημαίνει ότι τα μοντέλα των επιχειρήσεων της κοινωνικής οικονομίας (ΕΚΟ) είναι σχεδόν ανύπαρκτα στα προγράμματα σπουδών και στους μηχανισμούς δημιουργίας και ανάπτυξης επιχειρήσεων. Το ζήτημα της κατάρτισης και της εκπαίδευσης στην κοινωνική οικονομία πρέπει να μπορεί να ενσωματωθεί στα προγράμματα των εκπαιδευτικών συστημάτων, που αποτελούν πραγματική πύλη πρόσβασης στη γνώση και το επιχειρηματικό πνεύμα. Ως εκ τούτου, θα πρέπει να προωθηθεί η πρόσβαση των ΕΚΟ στο πρόγραμμα Erasmus+.

1.5. Η ΕΟΚΕ επαναλαμβάνει ότι είναι απαραίτητο να προωθηθούν οι επιχειρήσεις της κοινωνικής οικονομίας μέσω φιλόδοξων και διατομεακών δημόσιων πολιτικών, καθώς και μέσω ενός ευρωπαϊκού σχεδίου δράσης για την κοινωνική οικονομία.

1.6. Η ΕΟΚΕ, όπως έχει ήδη υποστηρίξει σε προηγούμενες γνωμοδοτήσεις της, καλεί τα θεσμικά όργανα της ΕΕ και τα κράτη μέλη να εξασφαλίσουν ειδική στήριξη στην κοινωνική καινοτομία —η οποία προϋποθέτει την αναγνώριση και την πολιτική στήριξη των επιχειρήσεων της κοινωνικής οικονομίας και της κοινωνίας των πολιτών, καθώς αποτελούν βασική συνιστώσα της κοινωνίας— και να δημιουργήσουν εννοϊκό γι' αυτήν περιβάλλον.

1.7. Η ΕΟΚΕ καλεί την Ευρωπαϊκή Επιτροπή να αποσαφηνίσει την έννοια της κοινωνικής οικονομίας με βάση τα χαρακτηριστικά των διαφόρων σημερινών μορφών της.

1.8. Η ΕΟΚΕ υπενθυμίζει στην Ευρωπαϊκή Επιτροπή, στα κράτη μέλη και στη Eurostat την ανάγκη εφαρμογής των προτάσεων που περιέχονται στο εγχειρίδιο για τους δορυφορικούς λογαριασμούς, προκειμένου να δημιουργηθεί ένα στατιστικό μητρώο των επιχειρήσεων της κοινωνικής οικονομίας.

1.9. Η ΕΟΚΕ υπενθυμίζει την ανάγκη για περισσότερη έρευνα, ώστε να γίνει κατανοητή η εμβέλεια και οι μηχανισμοί μέσω των οποίων οι ΕΚΟ συμβάλλουν στην ενίσχυση της κοινωνικής συνοχής και της δημοκρατίας και στην τόνωση της οικονομίας. Η προσέγγιση αυτή θα επιτρέψει να μειωθεί το χάσμα μεταξύ των νέων κρατών μελών και της υπόλοιπης ΕΕ.

2. Γενικές παρατηρήσεις

2.1. Οι επιχειρήσεις της κοινωνικής οικονομίας χαρακτηρίζονται από το γεγονός ότι εξυπηρετούν το γενικό συμφέρον ή το συμφέρον μιας κοινότητας χωρίς να αποσκοπούν στη μεγιστοποίηση του κέρδους τους. Ο στόχος τους είναι καθαρά κοινωνικός: πρόκειται για τη βελτίωση της ατομικής και της συλλογικής ευημερίας μέσω της μείωσης των ανισοτήτων και της βελτίωσης της κοινωνικής συνοχής. Στόχος τους επίσης είναι να συμβάλλουν στην ανάπτυξη ποιοτικών θέσεων εργασίας σε κοινωνικά υπεύθυνες επιχειρήσεις.

2.2. Η κοινωνική οικονομία είναι μια μορφή οργάνωσης των ανθρώπινων δραστηριοτήτων, με βάση τη συλλογική ιδιοκτησία, την αλληλεγγύη και τη συμμετοχική δημοκρατία, που στηρίζεται στην οικονομική αποδοτικότητα των μέσων της και εξασφαλίζει την παραγωγή, τη διανομή, την ανταλλαγή, αλλά και την κατανάλωση αγαθών και υπηρεσιών. Συμβάλλει στην έκφραση της ενεργού συμμετοχής του πολίτη στα κοινά και συνεισφέρει στην ατομική και συλλογική ευημερία. Έχει παρουσία σε όλους τους τομείς: οικονομικό, κοινωνικό, κοινωνιακό και περιβαλλοντικό.

2.3. Είναι φανερό ότι πολλά στοιχεία υπονομεύουν σταδιακά τα θεμέλια των κοινωνιών μας, που έχουν ως βάση τη δημοκρατία και την κοινωνική συνοχή: μείωση των δημόσιων δαπανών και των μέσων προστασίας που προσφέρουν, λογική του βραχυπρόθεσμου κέρδους και αποδοτικότητας που ακολουθούν οι χρηματοπιστωτικές και κερδοσκοπικές αγορές, άνοδος του λαϊκισμού αυξανόμενες ανισότητες.

2.4. Προκειμένου να αντιμετωπιστούν οι εξελίξεις αυτές στην κοινωνία και οι γιγαντούμενες αβεβαιότητες, αλλά και να διατηρηθούν οι φιλοδοξίες για οικονομική ανάπτυξη, η ΕΕ πρέπει να συμβάλει στη διαμόρφωση συνεκτικών δημοκρατικών κοινωνιών, που θα αποτελούν συνώνυμο της οικονομικής και κοινωνικής προόδου, της καταπολέμησης των διακρίσεων και κάθε μορφής κοινωνικού αποκλεισμού. Η ΕΕ μπορεί να εκπληρώσει τις φιλοδοξίες της, προασπίζοντας παράλληλα τις κοινές της αξίες μέσω μιας φιλόδοξης εφαρμογής του ευρωπαϊκού πύλωνα κοινωνικών δικαιωμάτων και της επίτευξης των στόχων της βιώσιμης ανάπτυξης.

3. Κοινωνική συνοχή και κοινωνία των πολιτών

3.1. Σύμφωνα με το Συμβούλιο της Ευρώπης, η κοινωνική συνοχή είναι η ικανότητα μιας κοινωνίας να διασφαλίζει την ευημερία όλων των μελών της, μειώνοντας τις ανισότητες και αποτρέποντας την περιθωριοποίηση. Για την Ευρωπαϊκή Επιτροπή, φιλοδοξία της πολιτικής για την οικονομική, κοινωνική και εδαφική συνοχή είναι να μειωθούν οι ανισότητες όσον αφορά τον πλούτο και την ανάπτυξη μεταξύ των περιφερειών της ΕΕ. Η υπονόμηση της κοινωνικής συνοχής προκαλεί αύξηση της απογοήτευσης, πολιτισμικό απομονωτισμό, ενώ αποτελεί γόνιμο έδαφος για την ανάπτυξη αντιδημοκρατικών θεωριών. Η δημοκρατία και η κοινωνική συνοχή, η ελεύθερη και ανεξάρτητη οργάνωση της κοινωνίας των πολιτών αποτελούν συστατικό στοιχείο του ευρωπαϊκού εγχειρήματος, ακόμη και αν τίθενται σήμερα υπό αμφισβήτηση. Η κοινωνική οικονομία, μέσω των στόχων της, που έχουν κοινωνικό χαρακτήρα ή κοινωνικό αντίκτυπο, ανταποκρίνεται με ρεαλιστικό τρόπο στους στόχους της συνοχής και της ανάπτυξης, ενώ παράλληλα εκφράζει ένα δημοκρατικό μοντέλο.

3.2. Για ιστορικούς και συγκυριακούς λόγους, η κοινωνία των πολιτών έχει πολύ διαφορετικούς ορισμούς και μπορεί να παίρνει διάφορες μορφές ανάλογα με το κράτος μέλος. Η εδραίωσή της βασίζεται σε πολιτιστικές και πολιτικές παραδόσεις. Ορισμένες από τις οργανώσεις της (συνδικάτα, όμιλοι, οργανώσεις φιλανθρωπικού σκοπού κ.λπ.) έχουν μόνιμη παρουσία, ενώ άλλες είναι προϊόν των εξελίξεων της εκάστοτε εποχής. Οι επιχειρήσεις της κοινωνικής οικονομίας, καθώς αποτελούν οικονομία των ανθρώπων και όχι του κεφαλαίου, μπορούν να θεωρηθούν ως συστατικό στοιχείο αυτής της κοινωνίας των πολιτών.

3.3. Η κοινωνία των πολιτών αποτελεί ένα οισοει εκκολαπτήριο για την ανάπτυξη των επιχειρήσεων της κοινωνικής οικονομίας και, ως εκ τούτου, συμβάλλει στην επιτάχυνση της συνοχής. Μέσω της δημιουργίας επιχειρήσεων της κοινωνικής οικονομίας, η κοινωνία των πολιτών μπορεί να δώσει σε ορισμένες μειονότητες το δικαίωμα να ακουστούν ή να αναπτύξουν δραστηριότητες που δεν είναι και τόσο κερδοφόρες και οι οποίες δεν θα μπορούσαν πιθανότατα να ενταχθούν στο πλαίσιο των πιο παραδοσιακών επιχειρήσεων. Σε μια εποχή ξενοφοβικών κινήσεων ή υποχώρησης της δημοκρατίας, οι ΕΚΟ μπορούν να συμβάλουν στην ενίσχυση της δημοκρατίας και της συνοχής (άρθρο 2 της Συνθήκης), για παράδειγμα στο ζήτημα της ένταξης των μεταναστών⁽¹⁾.

3.4. Στον χώρο της εκπαίδευσης, η κοινωνική οικονομία, καθώς και η συνεισφορά της και η προστιθέμενη αξία της για τις κοινωνίες μας, αγνοούνται συνήθως από τα σχολικά και πανεπιστημιακά προγράμματα σπουδών. Το ίδιο ισχύει και για τα δίκτυα δημιουργίας επιχειρήσεων. Τα κράτη μέλη, όπως και τα όργανα της ΕΕ, θα πρέπει, ως εκ τούτου, να δημιουργήσουν δυνατότητες εκπαίδευσης στην κοινωνική οικονομία, ώστε να καταστεί δυνατό —και όχι υποχρεωτικό— να τεθούν στη διάθεση των πολιτών τα εργαλεία για την κατάρτισή της.

4. Η κοινωνική οικονομία, ένα διαφορετικό οικονομικό μοντέλο

4.1. Έχοντας ως βάση τον τρόπο με τον οποίο οργανώνονται οι πολίτες για την κάλυψη των οικονομικών και κοινωνικών τους αναγκών, αλλά και των πολιτιστικών αναγκών τους, στο πλαίσιο των ανατροπών που συμβαίνουν στην κοινωνία, οι ΕΚΟ καθορίστηκαν αρχικά από τα νομικά τους καθεστώτα, ως βασικές συμβάσεις που δεσμεύουν τα ενεργά μέρη ορίζοντας ελεύθερα τους εσωτερικούς κανόνες που διέπουν τη λειτουργία τους. Έτσι δημιουργήθηκαν τα ταμεία αλληλεσφάλισης, οι συνεταιρισμοί και οι ενώσεις, στις οποίες προσέθηκαν τα ιδρύματα. Σήμερα, τα εν λόγω νομικά σχήματα εξακολουθούν να είναι τα συχνότερα χρησιμοποιούμενα για τη σύσταση επιχειρήσεων στο πλαίσιο της κοινωνικής οικονομίας⁽²⁾.

⁽¹⁾ ΕΕ C 283 της 10.8.2018, σ. 1.

⁽²⁾ Μελέτη της ΕΟΚΕ του 2017 με τίτλο «Recent Evolutions of the Social Economy in the European Union» (Πρόσφατες εξελίξεις της κοινωνικής οικονομίας στην Ευρωπαϊκή Ένωση).

4.2. Ανάλογα με την εξέλιξη των κοινωνιών, ήρθαν να προστεθούν και άλλα είδη δομών: οι κοινωνικές επιχειρήσεις ένταξης στην εργασία (WISE) στους τομείς της κοινωνικής και επαγγελματικής ένταξης και της ένταξης των ατόμων με αναπηρία ή οι κοινωφελείς επιχειρήσεις στους τομείς της ανάκτησης υλικών και της ανακύκλωσης, η παροχή φροντίδων, η προστασία του περιβάλλοντος.

4.3. Με διαφόρων ειδών κείμενα (πρωτοβουλίες, κανονισμούς⁽³⁾), η Ευρωπαϊκή Επιτροπή έδωσε ώθηση στην ανάπτυξη των κοινωνικών επιχειρήσεων, που είναι κυρίως επιχειρήσεις που υπάγονται στον τομέα της κοινωνικής οικονομίας. Σήμερα, παραμένει ανοικτή η συζήτηση όσον αφορά την *de facto* ενσωμάτωση της κοινωνικής επιχειρηματικότητας, ο ορισμός της οποίας δεν είναι σαφής.

4.4. Η ΕΟΚΕ έχει ζητήσει από καιρό ένα σχέδιο δράσης για τις επιχειρήσεις της κοινωνικής οικονομίας ώστε να εξασφαλιστεί η ανάπτυξη και η άνθιση του εν λόγω τομέα και να αξιοποιηθεί το πλήρες δυναμικό του στην Ευρώπη. Για την ΕΟΚΕ, οι επιχειρήσεις της κοινωνικής οικονομίας αποτελούν μέρος της κανονικής οικονομίας και δεν αντιπαράτιθενται με άλλα επιχειρηματικά μοντέλα. Ωστόσο, τα περισσότερα υφιστάμενα προγράμματα στήριξης των επιχειρήσεων, προώθησης της ανάπτυξής τους και συνδρομής των νεοσύστατων επιχειρήσεων, καθώς και άλλες αναγκαίες προϋποθέσεις, όπως η νομοθεσία και τα χρηματοπιστωτικά μέσα, συχνά αδυνατούν να στηρίξουν τις επιχειρήσεις της κοινωνικής οικονομίας, κυρίως επειδή έχουν σχεδιαστεί για τα συνήθη πιο παραδοσιακά επιχειρηματικά μοντέλα και λογικές. Επιπροσθέτως, οι επιχειρήσεις της κοινωνικής οικονομίας πρέπει να αναγνωρίζονται πλήρως και να συμμετέχουν στον κοινωνικό διάλογο.

5. Συμβολή της συνεργασίας και της κοινωνικής οικονομίας στους στόχους της κοινωνικής συνοχής και της δημοκρατίας

5.1. Η δημοκρατία αποτελεί τον πυρήνα του ορισμού της κοινωνικής οικονομίας και της δυναμικής των εταιρειών της. Η «εσωτερική» δημοκρατία αναφέρεται στην αρχή «ένα άτομο-μία ψήφος» στους κόλπους των οργάνων λήψης αποφάσεων, στη συμμετοχή διαφόρων κατηγοριών συντελεστών στη διοίκηση της εταιρείας, όπως οι εργαζόμενοι, οι χρήστες ή οι δικαιούχοι.

Ωστόσο, ο ρόλος των ΕΚΟ στον εκδημοκρατισμό της οικονομίας μας ξεπερνά τους εσωτερικούς τρόπους διαχείρισής τους. Πράγματι, υπάρχει μια δημοκρατική διάσταση που παρέχει στους πολίτες τη δυνατότητα να συμμετέχουν σε συλλογικές δραστηριότητες και να συμβάλλουν σε κοινωνικές συζητήσεις. Ως προς αυτό, οι ΕΚΟ αποτελούν πραγματικό σχολείο συμμετοχικής δημοκρατίας.

5.2. Αυτή η δημοκρατική λειτουργία των επιχειρήσεων της κοινωνικής οικονομίας ασκείται σε διάφορα επίπεδα: με τα αγαθά και τις υπηρεσίες που προσφέρουν, με τους εναλλακτικούς τρόπους που προτείνουν, με τις λύσεις που παρέχουν σε ανάγκες στις οποίες δεν υπάρχει κάλυψη, με τη συμβολή που έχουν στη δημιουργία χώρων έκφρασης και διαλόγου, με τις δράσεις άσκησης πίεσης και ευαισθητοποίησης που αναπτύσσουν. Οφείλουν να αποδέχονται ένα επιχειρηματικό μοντέλο που θα σέβεται περισσότερο τα περιβαλλοντικά ζητήματα, τις κοινωνικές σχέσεις και τις συνθήκες εργασίας των εργαζομένων τους.

5.3. Όταν αναφέρεται η συμβολή της κοινωνικής οικονομίας στη συνοχή, υπάρχει η τάση να εννοούνται κυρίως οι ικανότητές της για «επανόρθωση», οι παρεμβάσεις της σε πληθυσμούς που αντιμετωπίζουν δυσκολίες, το μερίδιό της στον κοινωνικό και ιατρικο-κοινωνικό τομέα. Αυτή η τάση να αποδίδεται στην κοινωνική οικονομία μια λειτουργία επανόρθωσης είναι αδιαμφισβήτητη και αδιαχώριστη από τη δραστηριότητα του εθελοντικού τομέα. Ωστόσο, η συνοχή και η δημοκρατία πρέπει να εξεταστούν και υπό το πρίσμα των πολιτικών και των διαδικασιών που εφαρμόζονται από τις επιχειρήσεις της κοινωνικής οικονομίας προκειμένου να μετρηθεί ο κοινωνικός τους αντίκτυπος.

6. Κοινωνική και εδαφική συνοχή – εδραίωση ενός ολοκληρωμένου ευρωπαϊκού χώρου μέσω της κοινωνικής οικονομίας

6.1. Η παγκοσμιοποίηση, η οικοδόμηση της ευρωπαϊκής ενιαίας αγοράς, οι μεγάλες βιομηχανικές επαναστάσεις προκάλεσαν βαθιές αλλαγές στις κατά τόπους περιοχές. Υπήρξαν ή υπάρχουν ακόμη περιφέρειες πληγείσες κυρίως από την αποβιομηχάνιση και την ανεργία.

6.2. Οι οικονομίες των νέων κρατών μελών έχουν περάσει από μακρές και ενίοτε οδυνηρές διαδικασίες μετάβασης από τα συστήματα κομμουνιστικού σχεδιασμού στις ρυθμιζόμενες οικονομίες της αγοράς. Οι θεσμικές και πολιτικές προσαρμογές είχαν επιπτώσεις στις κοινωνίες και τις οικονομίες τους, όπως και στις μεταναστευτικές ροές. Οι αλλαγές αυτές έπληξαν και τις ΜΜΕ, ειδικά τον συνεταιριστικό τομέα σε κάθε νέο κράτος μέλος, ο οποίος χειραγωγούνταν επί δεκαετίες, ακόμη και κατά τη διάρκεια της μετάβασης προς ένα σύστημα αγοράς. Η ανάπτυξη της κοινωνικής οικονομίας στις χώρες αυτές θα μπορούσε να συμβάλει στον στόχο που επιδιώκει η ΕΕ για εδραίωση ενός ολοκληρωμένου ευρωπαϊκού χώρου, στον οποίο οι κοινωνικές και οικονομικές ανισότητες μεταξύ της ΕΕ των 15, αφενός, και των 12 νέων κρατών μελών της νότιας και Ανατολικής Ευρώπης, αφετέρου, θα μειωθούν και θα εξαλειφθούν.

⁽³⁾ Κανονισμός (ΕΕ) αριθ. 1296/2013 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 11ης Δεκεμβρίου 2013, για τη θέσπιση προγράμματος της Ευρωπαϊκής Ένωσης για την απασχόληση και την κοινωνική καινοτομία (EaSI) και την τροποποίηση της απόφασης αριθ. 283/2010/ΕΕ για τη δημιουργία Ευρωπαϊκού Μηχανισμού Μικροχρηματοδοτήσεων Progress για την απασχόληση και την κοινωνική ένταξη.

6.3. Σε πολλές χώρες της περιοχής αυτής, η κοινωνική οικονομία έχανε σταδιακά όλο και περισσότερο το γοητρό της. Ωστόσο, ο τομέας αυτός δεν έχει εκλείψει. Τα ταμεία αλληλασφάλισης, οι ενώσεις και τα ιδρύματα, μετά από μισό αιώνα σχεδόν πλήρους ανυπαρξίας, ανακαλύπτονται εκ νέου και εξαπλώνονται σταδιακά, παράλληλα με την ανάπτυξη της κοινωνίας των πολιτών, των κοινωνικών κινημάτων και των συνδικαλιστικών οργανώσεων στις χώρες αυτές. Η ανάπτυξη αυτού του «τρίτου πυλώνα» στα νέα κράτη μέλη θα πρέπει να θεωρηθεί ως συνιστώσα της σωστής ενσωμάτωσής τους στο ευρωπαϊκό κοινωνικό μοντέλο.

6.4. Θα πρέπει να υπάρξουν εκστρατείες εκπαίδευσης και ενημέρωσης σχετικά με την ιστορία, τις παραδόσεις και τις εθνικές ρίζες της κοινωνικής οικονομίας και των συνεταιριστικών κινημάτων, που θα συμβάλουν στον μετριασμό των αρνητικών εικόνων που συνδέονται με τους καταναγκαστικούς συνεταιρισμούς των κομμουνιστικών καθεστώτων και θα συνδέσουν τις νέες μορφές κοινωνικής επιχειρηματικότητας με τις παραδόσεις της κοινωνικής οικονομίας.

6.5. Ταυτόχρονα, στις χώρες με ισχυρή παράδοση στην κοινωνική οικονομία, υπήρξαν εκλεγμένοι εκπρόσωποι, επιχειρηματίες και άνθρωποι που προσπάθησαν να δώσουν νέα πνοή στην περιοχή τους και να αντιμετωπίσουν τις οικονομικές και κοινωνικές ανισορροπίες με τις οποίες βρισκόνταν αντιμετώπι. Οι παραδοσιακές ή οι νέες μορφές της κοινωνικής οικονομίας βρέθηκαν στο επίκεντρο πολλών τοπικών πολιτικών και συνέβαλαν στη συνοχή και στη δημοκρατική ζωή.

7. Οι επιχειρήσεις της κοινωνικής οικονομίας, συντελεστές οικονομικής και κοινωνικής καινοτομίας

7.1. Σε προηγούμενες γνωμοδοτήσεις της, η ΕΟΚΕ έχει εξετάσει τις καινοτομίες που χαρακτηρίζονται συχνά ως «κοινωνικές» ή «κοινωνικές» και οι οποίες, εκτός του ότι είναι ευεργετικές για την κοινωνία, ενισχύουν και τις δυνατότητές της να αναλαμβάνει δράση. Το θεμέλιο της κοινωνικής καινοτομίας είναι μια ηθική, ιδεολογική ή κοινωφελής άποψη ζωής, η οποία καταδεικνύεται από τον ρόλο της κοινωνίας των πολιτών στη διαμόρφωση των συστημάτων κοινωνικής πρόνοιας. Οι ΕΚΟ αποτελούν καταλύτη για την κοινωνική καινοτομία, δεδομένου ότι επικεντρώνονται σε μια συγκεκριμένη ομάδα χρηστών, σε μια ανάγκη της κοινωνίας ή σε κάποιο κενό που παραμένουν χωρίς κάλυψη.

7.2. Εμφανίζονται πολλά νέα επιχειρηματικά μοντέλα που αναδιαμορφώνουν τη σχέση μεταξύ παραγωγών, διανομέων και καταναλωτών, όπως η οικονομία της λειτουργικότητας, η οικονομία του διαμοιρασμού και ο υπεύθυνος χρηματοπιστωτικός τομέας. Οι επιχειρήσεις της κοινωνικής οικονομίας δεν είναι καινούργιες, αλλά εμπίπτουν σε αυτή την κατηγορία εναλλακτικών οικονομικών μοντέλων επειδή επιδιώκουν να αντιμετωπίσουν διαφορετικές βασικές προκλήσεις, που είναι ζωτικής σημασίας για τον άνθρωπο και τον πλανήτη και για τη βιώσιμη ανάπτυξη, όπως η κοινωνική δικαιοσύνη, η συμμετοχική διακυβέρνηση και η διαφύλαξη των πόρων και του φυσικού κεφαλαίου. Η ΕΕ μπορεί να διαδραματίσει ηγετικό ρόλο στα καινοτόμα οικονομικά μοντέλα που θα συνδέουν αναπόσπαστα τις έννοιες της οικονομικής ευημερίας, της ποιοτικής κοινωνικής προστασίας και της περιβαλλοντικής αειφορίας, και τα οποία θα καθορίσουν ένα «ευρωπαϊκό σήμα». Ως εκ τούτου, η ΕΕ θα χρειαστεί να είναι φιλόδοξη ως προς αυτό.

7.3. Στο Βέλγιο, υπάρχει η εμπειρία του συνεταιρισμού SMART που παρέχει στα μέλη του τη δυνατότητα να αναπτύξουν την οικονομική τους δραστηριότητα ως αυτόνομοι εργαζόμενοι σε ένα ασφαλές πλαίσιο. Ο SMART έχει παρουσία σε εννέα ευρωπαϊκές χώρες και τα μέλη του ανέρχονται συνολικά σε 120000 επαγγελματίες.

7.4. Στην Ισπανία, ο συνεταιριστικός όμιλος Mondragon κατέχει σημαντικό μερίδιο της οικονομικής και κοινωνικής ανάπτυξης της Χώρας των Βάσκων για περισσότερα από 70 χρόνια. Η Mondragon Corporation απασχολεί σήμερα πάνω από 90000 άτομα.

7.5. Στη Γαλλία, οι «συνεταιριστικές εταιρείες συλλογικών συμφερόντων» (SCIC) έχουν μεγάλο μερίδιο στη στήριξη και την επανένταξη ατόμων που αντιμετωπίζουν δυσκολίες. Έχουν καταστεί συντελεστές εδαφικής ανάπτυξης και υλοποιούν έργα τοπικής ανάπτυξης.

7.6. Όλο και περισσότεροι επαγγελματίες και ερευνητές του ψηφιακού τομέα δραστηριοποιούνται υπό τη μορφή συνεταιρισμών, επιχειρήσεων που τάσσονται υπέρ των «άυλων κοινών» (ψηφιακών κοινών).

7.7. Το ίδιο ισχύει και στους τομείς του δικαίου εμπορίου, της παραγωγής και της διανομής ποιοτικών γεωργικών προϊόντων προερχόμενων από τη βιολογική ή τη «λελογισμένη» γεωργία. Στους τομείς που συνδέονται με το περιβάλλον, οι πρωτοβουλίες ΕΚΟ αυξάνονται ολοένα.

7.8. Οι ΕΚΟ δεν είναι αναγκαστικά μικρές επιχειρήσεις. Ορισμένες από αυτές στον τομέα της τραπεζασφάλειας (όπως η Crédit Coopératif στη Γαλλία, ο Όμιλος P&V στο Βέλγιο) κατέχουν ηγετική θέση στις εθνικές αγορές τους. Οι συνεταιρισμοί κατανάλωσης και διανομής προϊόντων κατέχουν εξίσου σημαντικές θέσεις στο λιανικό εμπόριο στην Ευρώπη.

Βρυξέλλες, 15 Μαΐου 2019.

Ο Πρόεδρος
της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής
Luca JAHIER